

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**Розвиток усного мовлення молодших школярів засобом мобільних
технологій**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття рівня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу магістратури
211 групи

Браун Ю.С.

Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної (наукової)

Програми Початкова освіта

Керівник: к. пед. н, доцентка Чабан О. В.

Рецензент: Ребенюк С.Ю., вчитель початкових
класів Херсонської гімназії №6

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЯ	
1.1. Основи розвитку мовлення учнів.....	6
1.2. Поняття мобільних технологій навчання.....	11
1.3. Методичні аспекти використання мультимедійних засобів навчання.....	17
РОЗДІЛ 2. МЕТА, ЗМІСТ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	
2.1. Методи та результати початкової діагностики рівня розвитку мовлення школярів.....	24
2.2. Використання мультимедійних технологій на уроках у початковій школі.....	33
2.3. Вторинна діагностика рівня розвитку мовлення молодших школярів.....	35
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
<i>Додаток А</i>	50
<i>Додаток Б</i>	55

ВСТУП

Сьогодні, коли у світі відбувається значна перестановка пріоритетів у системі освіти, на перший план виходять інформаційні технології, що дозволяють використовувати безперервну освіту, компетентні підходи, а також дистанційні форми. Саме ці зміни ставлять сьогодні перед освітніми установами мету: навчити учня вирішувати проблеми та завдання у всіх сферах життєдіяльності.

Перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, інтенсивний розвиток інформаційних технологій, посилення впливу мас-медіа та електронних ЗМІ на життя людини мають глобальний, можливо, найбільш сильний вплив на особливості когнітивного розвитку дітей. По суті, це не ті діти, яких описувала традиційна вікова психологія, і навіть не «екранні діти» двадцятого століття. Це покоління «жителів Інтернету», або «цифрових аборигенів». Пізнання світу сучасними дітьми «віртуалізується» – дитина з раннього віку виявляється зануреною в кіберпростір, взаємодіючи з віртуальними об'єктами в ігровому та комунікативному кіберпросторі. Більше того, діти швидше за дорослих освоюють інформаційне середовище, легше адаптуються до нього. У зв'язку з цим можна припустити, що мовлення сучасних дітей формується якісно іншим чином, набуваючи особливих новоутворень під впливом високотехнологічного інформаційного середовища. Розвиток технологій призводить до виникнення нового типу життєвих просторів сучасної людини, що поєднують віртуальні та реальні компоненти життєвого середовища – «гібридних просторів» [8]. Такі простори виникають тоді, коли віртуальні спільноти (чати, домени, онлайн-рольові ігри), раніше сприймані як складові кіберпростору, мігрують у фізичні простори за допомогою використання мобільних технологій як спосіб поєднання цих просторів. Сучасні мобільні пристрої дозволяють людині бути

підключеним до Інтернету під час будь-яких просторових переміщень. Використання мобільних технологій як інтерфейси, що поєднують реальне та віртуальне, розмиває традиційні межі між фізичним та кіберпросторами. Такі інтерфейси визначають сприйняття простору, у якому живе людина, як і тип взаємодії з іншими людьми, із якими потенційно може зв'язатися. Інтерфейси виконують функцію посередників у комунікації, що представляють інформацію між двома суб'єктами чи об'єктами, виникає новий «соціальний інтерфейс», який є цифровим пристроєм, що стає посередником у відносинах між двома або більше користувачами.

Теоретичну основу роботи склали праці вітчизняних та зарубіжних авторів. Незважаючи на певну кількість робіт, що виявляють психологічні особливості молодших школярів (О. Леонт'єв, І.Л. Бім, Р.П. Мільруд), дослідження не повною мірою висвітлюють питання оптимізації процесу навчання за рахунок розвитку пізнавальних процесів, хоча взаємозв'язок між ними давно встановлений (Л.С. Виготський, І.А. Зимова, Н.І. Жінкін, Ш.А. Амоношвілі, Г.А. Китайгородська).

Аналіз дисертаційних досліджень та теоретичної літератури дозволив встановити, що до питань розвитку усного і писемного мовлення молодших школярів засобами мобільних технологій зверталися не так часто. Більшість дисертаційних досліджень присвячено проблемам досягнення практичної мети навчання (А.Богущ, П.Ю. Горляков, Є.Г. Козлова, Н.А. Кулалаєва, С.В. Логунова, Є.Е. Барилова, М.Ю. Гайнутдінова, О.Я.Савченко, Я.А. Самусенко, Гнілова Т.М.).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє підвищити мотивацію в учнів, розвинути всі межі їх пізнавальної діяльності, забезпечити якість та ефективність самостійної роботи у процесі навчання.

Виходячи з вищесказаного, тема роботи актуальна та своєчасна.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами та темами.

Наукова робота виконувалась відповідно до наукової теми кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти ХДУ «Технології

підготовки конкурентноспроможного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах євроінтеграції» (Державний реєстраційний номер: 0123U102952).

Мета роботи – аналіз можливостей використання мобільних технологій при формуванні в учнів початкової школи навичок писемного мовлення.

Об'єктом роботи є формування в учнів початкової школи навичок писемного мовлення засобами мобільних технологій.

Предметом роботи є сукупність мультимедійних засобів, що використовуються формування у учнів початкової школи навичок писемного мовлення.

Виходячи з мети, нами виділено такі **завдання**:

- охарактеризувати основні аспекти розвитку писемного мовлення учнів початкових класів;
- визначити специфіку використання мобільних технологій у освітньому процесі початкової школи;
- дослідити та експериментально перевірити рівень розвитку писемного мовлення молодших при використанні мобільних технологій.

У роботі використали такі методи:

1. Теоретичні (у вигляді літературного огляду) – включає аналіз науково-методичної та психолого-педагогічної літератури, а також тематичних електронних ресурсів щодо проблем використання мобільних засобів у процесі навчальної діяльності.

2. Емпіричні – тестування, бесіда, анкетування; спостереження за практикою навчання у початковій школі; узагальнення передового досвіду вчителів та власного досвіду викладання у молодших класах під час виробничої практики; констатуючий та формуючий експерименти; статистичні методи обробки даних, їхній якісний аналіз, графічна інтерпретація.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні категоріально-

понятійного апарату та виокремленні педагогічних умов для подальшого з'ясування питання розвитку писемного мовлення здобувачів початкової освіти засобами мультимедіа.

Практичне значення роботи полягає в розробці та втіленні в освітній процес здобувачів початкової освіти комплексу методів, що сприяють розвитку писемного мовлення учнів засобами мультимедіа. Виділені нами положення можуть бути використані вчителями початкової школи на уроках української мови та читання в умовах дистанційної освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати нашого дослідження пройшли апробацію під час міжнародної науково-практичної конференції «EUROPEAN SCIENTIFIC CONGRESS», що відбулась 29-31.10.2023 року у м. Мадрид (Іспанія).

Структура. Робота складається з вступу, двох розділів, а також висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

1.1. Основи розвитку писемного мовлення учнів

Писемне мовлення як один із засобів формування та формулювання думок у корі головного мозку у вигляді зорових образів та образів дрібної моторики спирається на використання мовленнєвих знаків.

Графічні образи мають графомоторні паралелі, які контролюються руховим механізмом руки, яка пише. Вміти писати – це вміти як графічно правильно зображати літери алфавіту, трансформувати в літери звукосполучення, асоціюючи у своїй звуковий, графічний і кінестетичний образи слова з його значенням і орфографічно правильно писати слова, словосполучення, ставити розділові знаки, оперувати мовними структурами; вміти формулювати свої думки у письмовій формі [2, с.56].

Процес навчання письма будується на аналітичній роботі над звуком, словом, словосполученням, реченням, абзацом та письмовим повідомленням. Письмові дії виконуються, як правило, мимовільно. Писемне мовлення утворюється із внутрішнього, відбувається відбір лексем, що становлять основу речення, які в свою чергу утворюють абзаци. Процес писемного мовлення включає в себе внутрішнє висловлення та фіксацію підготовленої інформації на папері, яка у свою чергу вимагає автоматизованої обробки звуко-графічних асоціацій. Саме через наявність великої кількості операцій, письмове мовлення вважають складнішим за усне. Письмо з самого початку розуміння і застосування його людиною є усвідомленим актом. На першому етапі засвоєння письма рідною мовою вживаються всі елементи, а саме: форми, засоби, які використовує людина при письмі аби передати зміст та предмет усвідомленого явища.

Завдяки поєднанню слухо-мовленнєво-рухових образів внутрішньої мови та графо-моторних образів у процесі писемного мовлення має

забезпечуватися комплексне засвоєння знань [2, с.67]. Створені таким способом стійкі асоціації сприяють більш ефективному сприйняттю, запам'ятовуванню та відтворенню матеріалу.

Міцність запам'ятовування забезпечується участю всіх аналізаторів, взаємодія аналізу та синтезу, розумінням та мимовільністю самого процесу письма. Людина, засвоївши завдяки письмовим вправам і графічним образам правила вживання, легко використовує слова і структурні моделі речень завдяки зоровому сприйманню. У письмовій мові виразніше проявляється мовна природа зв'язного висловлювання, яке зазвичай складається з кількох логічно та структурно пов'язаних між собою речень. Завдяки удосконаленню усного мовлення, письмо сприяє формуванню навичок самоконтролю.

Під час занять у класі письмо дає змогу економити час, надійно, ефективно контролювати знання та рівень володіння мовою. Зміст письмового повідомлення, як і усного, передається лінгвістичними знаками високого рівня. Для розвитку умінь висловлювати свої думки у письмовій формі потрібно навчитися оперувати, крім слова та речення, абзацом, зв'язковим текстом та різними видами письмових повідомлень.

Мовленнєві повідомлення складаються з певних частин, обумовлених змістом висловлювання, виглядом повідомлення та його значенням. Письмове повідомлення включає тему, ідею, певний спосіб висловлення думки. У тексті важливе значення для розкриття теми посідає заголовок: який спрямовує думку певне русло і полегшує розкриття змісту тексту [1, с.90]. Особливості розміщення матеріалу, і навіть спосіб викладу думок (опис, пояснення, розповідь, міркування) – все виробляється у процесі тренувань під час навчання писемного мовлення.

У навчанні письма виділяються три етапи:

- 1) оволодіння навичками каліграфії;
- 2) оволодіння правилами орфографії;
- 3) оволодіння писемним мовленням як одним із засобів спілкування.

Кожен етап характеризується різними видами вправ. Зокрема, під час етапу формування орфографічних навичок необхідно використовувати вправи на диференціацію й ідентифікацію:

- звукобуквенний аналіз слова; угруповання слів з однаковими звуками;
- угруповання слів на основні протиставлення;
- диференціація подібних букв;
- списування тексту за певним зразком;
- списування тексту з різними видами завдань (підкреслити літери, буквосполучення, слова з тією самою орфограмою);
- угруповання слів із використанням схем;
- написання слів із заданими першими літерами.

Основна мета другого етапу – сформувати лексико-граматичну правильність письма. На цьому використовуються такі види вправ:

- вправи на запитання-відповідь із незначною зміною мовного матеріалу;
- вправи на трансформацію тексту за зразком;
- на підстановку;
- на розширення та скорочення тексту;
- диктанти [6, с.120].

На першому ступені навчання, крім зазначених, проводяться ускладнені диктанти, а саме: диктант із елементами самоконтролю, пояснювальний диктант, диктант за вивченим напам'ять уривка, прози, вірша), диктант – переклад.

Мета третього етапу у навчанні письма та письмової мови – формування дій, що забезпечують виклад мовного матеріалу у письмовій формі навчання.

Види вправ на третьому етапі:

- вправи-відповіді на запитання, складання питань до будь-якого тексту;
- складання плану до певного тексту;

- переказ тексту за планом;
- написання резюме до тексту;
- розповідь із вигаданим початком (кінцем);
- переказ тексту;

Творче письмо робить слова та ідеї незабутніми. Творчі завдання допомагають відчувати впевненість у своїх вміннях. Крім контрольованого та супровідного існує творче письмо, навчання якого є найскладнішим.

Творче письмо буває таких видів:

- написання есе;
- виконання проєктів;
- складання описів;
- складання діалогів;
- написання реферату;
- написання поезій.

На першому етапі оволодіння навичками письма можна використовувати всі види творчого письма, але питома вага їх має бути різною. Незалежно від того який вид творчості пропонується, існують певні алгоритми написання творчих робіт:

1. Створення необхідної мотивації.
2. Акумулявання ідей.
3. Планування.
4. Нотатки.
5. Складання чорнового матеріалу.
6. Коригування чорнового матеріалу.
7. Написання кінцевого матеріалу [6, с.122].

Зарубіжні методисти застерігають вдаватися до стереотипного підходу, наголошуючи, що етапи творчого процесу можуть видозмінюватися: від складання плану до його зміни, написання попереднього варіанта та його доопрацювання. Тому в широкому розумінні пропедевтичний етап може включати все те, що допоможе авторові сконцентруватися на проблемі,

зрозуміти ідеї, знайшовши найкращі шляхи, щоб їх висловити читачеві. Такий підготовчий етап повинен стимулювати уяву автора та створити основу для подальшого письма. Підготовчий етап творчої роботи передбачає, перш за все, пошук мети, адресата та форми письмової роботи.

Підготовчий етап спрямовано генерування ідей. Він може здійснюватися різним чином: завдяки інтерв'ю, складанню усного твору, застосуванню малюнків, дебатів, дискусій, екскурсій тощо. Для розвитку вміння творчого викладу думок пропонуються такі завдання: мозкова атака (викладач формулює ряд тематично спрямованих запитань, записаних на дошці, таким чином кожен учень відповідає на них, а вчитель записує їх на дошці для кращого розуміння учнями); «clustering» або «mapping» (звуження понять ключових слів з даної теми та розширення понять ключового слова; кубування (процес розгляду будь-якого предмета з шести точок зору: опишіть, порівняйте, зіставте, обговоріть, проаналізуйте, застосуйте). Інтерв'ю – найпростіший спосіб узагальнення ідей, бо учні можуть брати інтерв'ю один у одного, а це може створювати комфортну атмосферу. Дебати можуть посісти чільне місце серед підготовчих вправ. Все обговорення на думку багатьох зарубіжних методистів завжди має передувати творчому завданню. Воно синтезує необхідність планувати зміст та структуру написання.

Усне обговорення дає вчителю можливість виявити, чи володіють учні достатньо словниковим запасом і необхідними мовними структурами, необхідними висловлювання своїх думок на письмі.

Обговорення у групі надзвичайно корисне для слабких учнів, бо надає їм ідеї та матеріали для розуміння запропонованої теми.

Груповий твір є гарним прикладом діяльності, коли клас працює над різними завданнями, творчо їх виконує, коли кожен учень може висловити свою точку зору як усно, так і письмово. Колективна творчість – це внесок кожного учня у загальну справу. Час, витрачений на цю діяльність, покривається найкращим рівнем творчих творів учнів.

Викладені психолінгвістичні механізми писемного мовлення, вікові особливості учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл, соціальні потреби суспільства сприяють формуванню контрольованого, творчого письма, а це чітко визначає основні етапи утворення компетенції писемного мовлення та алгоритм письмової діяльності на уроках у молодшій школі.

1.2. Поняття мобільних технологій навчання

Сьогодні інформаційні технології повністю охоплюють усі компоненти системи сучасного навчання: методи, цілі, зміст, організаційні форми, засоби.

Сучасні мобільні пристрої, які розуміються, перш за все, як телефони, на сучасному рівні можуть бути більше віднесені до мікрокомп'ютерів, пультів дистанційного керування та колективних соціальних пристроїв. Сучасна стільникова телефонія третього покоління (3G – 5 G) включають широкосмуговий доступ в Інтернет, мультимедійні повідомлення, обмін текстовими повідомленнями, мобільні карти, і, що найважливіше, геолокаційні сервіси, що створюють новий спосіб переміщення та взаємодії з іншими користувачами. Оскільки мобільні пристрої створюють динамічніші стосунки з Інтернетом, вбудовують його у зовнішню повсякденну діяльність, фізичний та цифровий простір стають єдиним цілим, переходять один в одного. Гібридні простори – це мобільні простори, створені постійним рухом користувачів, які переносять портативні пристрої, безперервно підключені до Інтернету та інших користувачів. Можливість «завжди бути на зв'язку» у ситуаціях руху, переміщень перетворює переживання простору, включаючи віддалені контексти на актуальний контекст взаємодії людини і світу. У наслідок чого, межі між кібер та фізичними просторами, які були очевидними при фіксованому Інтернеті, стають розмитими і більш чітко не відрізняються. Найбільш яскраво розмивання кордонів між фізичним та кіберпростором проявляється у маленьких користувачів, оскільки діти не мають минулого досвіду взаємодії як із предметною фізичною реальністю,

так і з технологіями попередніх поколінь. Вони сприймають гібридний простір як даність, надають технології як експресивний засіб досягнення соціальних цілей. Вхідження в Інтернет більше не усвідомлюється дитиною як занурення в кіберпростір, для цього не потрібно включати комп'ютер та використовувати браузер [7, с.15]. Діти використовують віртуальну реальність для досягнення цілей, що належать реальності предметної — знайти певне місце в просторі, поговорити з друзями, пограти, купити іграшку тощо.

У той же час дані досліджень демонструють зниження темпів інтелектуального розвитку, особливо, уваги, слухомовної пам'яті, вербального мислення. Збільшується кількість дітей із темповою затримкою когнітивного та мовного розвитку. «Зсуваються» вікові рамки нормативних криз розвитку: криза, що традиційно переживається дітьми перед вступом до школи, переживають діти у 7–8 років; підліткова криза настає в середньому на три роки пізніше у дівчаток, на чотири – у хлопчиків [9, с.223]. Знижується здатність дітей до продуктивної уяви, менше проявляється творча активність. Занурюючись у вже «готовий», сконструйований іншими ігровий світ, взаємодіючи з різноманітною відеопродукцією та електронними іграшками, дитина фактично не потребує конструювання власної ігрової реальності – втрачається символічна функція дитячої гри [14, с.280].

На низькому рівні розвитку знаходиться зв'язне мовлення. Мислення образно-символічними блоками створює труднощі у вербалізації, у перекладі «аналогової» невербальної інформації на «дискретну», вербальну. Діти відчують труднощі у підборі слів висловлювання своєї думки, поверхово розуміють тексти, а деяких випадках повторюють завчені текстові фрагменти чи фрази без їх осмислення. Це може створювати труднощі у формуванні вербального інтелекту, розвитку мови, інколи ж і приводити до мовних патологій. Безперечно, розвиток мовлення дитини, починаючи з дитинства, повинен відбуватися у гармонії та взаємодії з дорослими, у їх спільній діяльності та спілкуванні. Можна зробити висновок, що дитина не просто

запам'ятовує граматичні правила та лексику у носіїв мови, а конструює власну мовну систему, створює власні мовні одиниці, постійно аналізує мову дорослих. Мова, звернена до дитини, мова, що звучить навколо неї, стає матеріалом, який несвідомо, виходячи з асоціацій та аналогій, переробляє дитячу свідомість. Процес осягнення дитиною рідної мови – це творче конструювання власної мовної системи в постійній взаємодії з навколишнім мовним та мовленнєвим середовищем [6, с.125].

У зв'язку з цим зменшення часу емоційної мовної взаємодії батьків зі своїми дітьми, заміна безпосереднього спілкування з дорослими та однолітками на ігри в гаджетах, гортання стрічок у Фейсбукці, Інстаграмі тощо уповільнює процес мовного розвитку та формування вербального інтелекту. Специфіка простежується у формуванні писемного мовлення дитини, у оволодінні письмом та читанням, що може призвести як до раннього оволодіння, так і до неграмотності дітей, до зниження здатності смислового сприйняття тексту. Останнім часом збільшується кількість дітей з дисграфією та дизлексією [10, с.64].

Саме мовленнєве середовище також зазнало істотних трансформацій у суспільстві. Це має важливе значення у зв'язку з розширенням впливу ЗМІ на свідомість дитини. Сучасна мовна ситуація характеризується розмиванням мовних норм – «свобода слова» найчастіше трансформується у «свободу промови» [5, с.10]. У письмову мову проникають конструкції, властиві усному розмовному мовленню. У текстах реклами та ЗМІ порушуються орфографічні стилістичні правила [5, с.12]. Широке проникнення у повсякденне життя соціальних ЗМІ породжує включення дітей у віртуальний медіапростір. Більшість дітей молодшого шкільного віку мають власні сторінки в соціальних мережах, на яких розміщуються ігри, фотографії, мультиплікаційні фільми тощо. Спілкування з батьками та однолітками набуває опосередкованого, дистанційного характеру. Більше того, наявність у дитини технічних новинок, уміння спілкуватися за допомогою інформаційно-комунікативних технологій стає ознакою, що впливає на її

статус та авторитет у реальній дитячій групі. У ролі інпуту, мовного оточення дитини виявляється інтернет-дискурс, що постійно породжується і змінюється колективним суб'єктом, який включає характеристики особливого функціонального підстилю – усно-писемного мовлення, найчастіше містить навмисне спотворення норм літературної мови, безліч okazіоналізмів, сленгових виразів. У таких умовах трансформується сама активність дитини щодо освоєння рідної мови, суттєво ускладнюється процес засвоєння лексики та граматики, інтуїтивного розуміння дітьми мовних норм та правил. В цілому, вивчення нових феноменів розвитку мислення та мови сучасних дітей потребує розробки нових методологічних підходів та методичного інструментарію.

Як основні цілі мобільного навчання можна розглядати:

- зв'язок у зручний час та у будь-якому місці, що розширює можливості колективної роботи;
- оптимізацію використання мобільних засобів, що є у учнів;
- компактне зберігання матеріалу, який завжди виявляється під рукою;
- інтенсифікацію процесу навчання;
- відповідність розвитку рівня освіти сучасному соціальному замовленню та інтересам учнів, які користуються мобільними пристроями.

Теоретичні дослідження стали основою для методів мобільного навчання:

1. Програмоване навчання – робота по заданій програмі, в якій передбачені дії як учнів, так і педагога (або його навчального додатка).
2. Мультимедійне навчання – основою цієї інформаційної технології є ідея про те, що словесна інформація запам'ятовується краще, якщо вона супроводжується зображенням.
3. Особистісно-орієнтоване навчання – учень – це механізм, кожен учень унікальний.

4. Залучення до активної чи інтерактивної діяльності. При мобільному навчанні учні, під час виконання завдання, самостійно приймають рішення та контролюють процес навчання.

5. Гейміфікація (gamefication) – використання ігрових елементів у неігрових процесах. Гейміфікація відрізняється від відомих ігрових форм у традиційній освіті. Основна її відмінність у тому, що реальність залишається реальністю і не перетворюється на гру, учень лише використовує ігрові установки під час роботи з цією реальністю [13, с.37].

Характерною рисою мобільного навчання в різних країнах є розробка мобільних програм. Мобільний додаток – це програмне забезпечення, базова частина якого встановлена на мобільному пристрої або може бути завантажена з веб-магазинів програм.

Мобільні навчальні програми можна умовно розділити на групи за пріоритетним методом навчання:

1. Професійні мультимедійні програми – основний метод навчання – мультимедіа (тексти, зображення, аудіоматеріали, багато автентичних навчальних відеоматеріалів). Наприклад, програми BBC Learning English допомагають покращити слухове сприйняття мови, розібратися в граматиці та поповнити словниковий запас. Введення в освітній процес завдань на розвиток умінь говоріння та аудіювання у вигляді цифрових оповідань дозволяє оживити такі традиційні теми мовлення, як «Моя сім'я», «Мій вільний час», «Моє рідне місто», «Визначні пам'ятки країн мови», що вивчається, та сприяє підвищенню мотивації до навчання. Готові цифрові оповідання легко завантажити на YouTube, Vimeo, в аудіо- та відеопідкасти залежно від теми та мети проекту.

2. Мовні соціальні мережі – основний спосіб навчання – мовний обмін. Наприклад, програма HiNative – соціальна мережа, де можна поставити будь-яке запитання та отримати відповідь. Інші користувачі можуть перевіряти ваш текст і робити коментарі. За допомогою блогів можна вдосконалювати навички писемного мовлення різних стилів, навчати дискусії (наводити

аргументи, приклади, робити висновки, висловлювати думки), розвивати рецептивні навички за рахунок прослуховування аудіозаписів та читання автентичних текстів.

3. Інтерактивні програми-курси. Інтерактивні базуються на взаємодії, що означає, що кожен запит призводить до негайної реакції. У поняття курс вкладається поурочне вивчення матеріалу за планом. Основний метод навчання у цих додатках – гейміфікація, що сприяє підвищенню мотивації учнів та робить навчання більш цікавим для учнів. Інтерактивні програми-курси можна розділити на ті, які призначені для вивчення словникового запасу, граматики та комплексні програми, які охоплюють всі аспекти мови за допомогою різних видів мовленнєвої діяльності.

Однією з умов успішного використання мобільних програм при навчанні є готовність до цього учасників освітнього процесу. Що стосується учнів, то необхідно мати інформацію про їх технічну оснащеність, компетентність та психологічну готовність використання мобільних додатків. Незважаючи на велику кількість досліджень у сфері мобільного навчання в нашій країні та за кордоном, викладачам нелегко визначити педагогічний потенціал, що надається мобільними технологіями, співвіднести його з цілями, методами та формами навчання, оскільки на даний момент у нашій країні немає загальноприйнятої методичної бази мобільного навчання. Водночас існує необхідність переорієнтації традиційної моделі навчання, яка має бути націлена насамперед на розвиток умінь та навичок учнів, а не лише на оцінку сформованості компетенцій.

Віртуальні технології та мобільні платформи дозволили нам подивитися на навчання з іншого погляду. Мобільні технології давно перестали бути лише засобом спілкування та розваги, через те, що для багатьох людей вони вже стали звичними інструментами професійної діяльності, що значно сприяє їх успішному застосуванню в освіті. Мобільне навчання – це нова освітня технологія, яка створює навчальне середовище де учні можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь який час і в

будь якому місці, роблячи процес навчання всеосяжним, ця технологія мотивує учнів до безперервної освіти та навчання протягом усього життя.

Мобільне навчання є одним з видів електронного навчання, що найбільш активно розвивається. Важливо керувати та впорядковувати процес отримання інформації за допомогою мобільних технологій, для забезпечення її високої якості, достовірності та актуальності. Крім того, створення ефективних навчальних ресурсів та належна організація доступу до навчальних матеріалів можуть зменшити негативний вплив мобільних технологій на учнів, перетворивши смартфон із потенційно відволікаючого фактору на потужний інструмент навчання. Всі ці завдання можуть бути успішно вирішені шляхом розробки теоретичних основ та моделей мобільного навчання, які дозволили б зробити навчання за допомогою мобільних технологій простим, зручним та ефективним.

1.3. Методичні аспекти використання мультимедійних засобів навчання

Ефективність навчального процесу несумісна з навантаженням психічної діяльності учасників. Застосування комп'ютерної техніки під час уроків здатне значно підвищити продуктивність праці учасників педагогічної діяльності з допомогою високоякісної передачі навчального матеріалу, концентрації уваги на ключових моментах, й водночас зменшити непродуктивні втрати й часу на пошук, обробку, сприйняття і засвоєння інформації. В даний час розроблено пакети прикладних програм, орієнтованих як на групову роботу під час занять, так і позааудиторну роботу учня. Специфікою занять у початковій школі є необхідність часто використовувати наочність у динаміці. За допомогою гаджетів із спеціальним проектором легко можна продемонструвати необхідні освітні матеріали.

Самостійна робота є надзвичайно важливим аспектом цілісної системи навчання.

Цей вид діяльності дозволяє використовувати різноманітне програмне забезпечення освітнього процесу. Варто використовувати бази даних із різними роботами у мережі Internet. Посилення зворотного зв'язку між учасниками навчального процесу у процесі навчання сприяє автоматизоване тестове опитування.

Незважаючи на різноманітність застосування обчислювальної техніки, вона залишається допоміжним засобом для показу наочно-навчального процесу.

Формування практичних умінь та навичок учнів у процесі навчання має пов'язуватися з використанням електронно-обчислювальної техніки не тільки для виконання демонстрацій, а й творчих завдань [16, с.130].

Комп'ютеризація виробництва потребує перегляду позиції щодо ознайомлення учнів з фізичними основами будови та дії гаджетів з метою формування цілісних уявлень їх ефективного використання під час індивідуальної та експериментальної роботи, для формування наукового світогляду. Тому, для належного забезпечення навчального процесу у школах необхідно розробити таке обладнання та засоби наочності, які можна було б використати як під час уроків, так і при індивідуальній позаурочній роботі учнів. Так виникає змога втілювати принцип взаємозв'язку знань у практичній діяльності.

Розроблені сьогодні наочні засоби використовуються в освітньому процесі, сприяють підвищенню якості цих видів освітнього процесу та проведенню позакласної роботи. У той самий час забезпечується: достатня ілюстративність; естетична привабливість демонстрованого матеріалу; відносна простота маніпуляцій під час проведення різноманітних видів робіт; масовість проведення різноманітних форм діяльності, багаторазовість дій, можливість повторного проведення; перехід від теорії до практики.

Спрямованість занять на використання мобільних технологій як високоефективного засобу навчання не тільки забезпечує підвищення рівня підготовки учнів, а й суттєво впливає на їхню мотиваційну сферу,

зумовлюючи формування пріоритетних професійних та навчально-пізнавальних мотивів вивчення предмета, які забезпечать успішність оволодіння знаннями та вміннями в майбутньому.

Обчислювальне середовище у всьому світі змінюється дуже швидко, і в той же час розширюються наші уявлення про сфери застосування гаджетів. Тому необхідно широко застосовувати навчальні комп'ютерні моделі у системі професійної підготовки та діяльності вчителя. Цей аспект дасть змогу поглибити знання учнів у сфері використання методів статистичної обробки результатів; збільшити кількість параметрів, що визначаються за результатами експерименту; графічно та аналітично досліджувати явища; поглибити міжпредметні зв'язки.

Завдяки науково-технічному прогресу останніх десятиліть, зростанню ємності та потужності апаратних засобів, розвитку комунікації (Internet, світова Web-служба, мобільні комунікації), виникають нові підходи до реалізації освітнього процесу.

Мобільні технології повинні застосовуватися під час навчання таким чином, щоб полегшувати подачу вчителем та розуміння учнями матеріалу. Крім того, саме вони дають широкі можливості щодо демонстрації застосування навчальних предметів на практиці.

Ігри на уроках – це динамічні мультимедійні засоби, спрямовані на зняття напруги, а також розвиток певних навичок та умінь. Пізнавальні інтерактивні ігри можна використовувати зі збірки «Шлях до досконалості», де є завдання для всіх рівнів навчання. Програми містять відеофрагменти, аудіоінформації та діалоги. Крім того, є «озвучений» словник, граматичні тести, вправи на розвиток письмових навичок, інтерактивні діалоги, рольові практики та ігри. Дуже пізнавальний тлумачний словник.

Надзвичайно цікаві серії ігор «Місія шпигун», «Місія детектив», «Місія космічний турист», призначені для учнів різних рівнів знань. Отримані знання учні освоюють в іграх, а також тренують пам'ять та швидкість реакції.

Основна ідея мультимедіа – використання різних способів подання інформації для спрощення взаємодії людини та комп'ютера. Сучасна концепція мультимедіа включає програмне забезпечення, високоякісну графіку та анімацію, відео- та звуковий супровід текстів. Це дозволяє зробити програмний продукт інформаційно насиченим і водночас зручним для сприйняття [19, с.54-55].

Мультимедіа є виключно корисною та представляє собою дуже ефективну та продуктивну освітню технологію, завдяки своїм властивостям інтерактивності, вона дозволяє надавати необхідну інформацію у відповідь на запити користувача.

Інтерактивність надає можливість контролювати подачу інформації, завдяки цьому, учні можуть самостійно налаштовувати параметри вивчених процесів, об'єктів, або явищ, проводити аналіз результатів, регулювати швидкість подачі матеріалу, кількість повторів тощо.

Безперечними перевагами мультимедіа-технології є:

- збереження значного обсягу інформації на одному носії (до 20 томів тексту, близько 2000 високоякісних зображень, 30-45 хвилин відео, до 7 годин звуку);

- деталізація зображення при збереженні його якості (ця властивість є особливо цінною для презентації творів мистецтва та унікальних історичних документів);

- здійснення музичного супроводу, що відповідає статичному чи динамічному візуальному ряду та є необхідним для кращого сприйняття;

- включення програмного ресурсу навчального матеріалу з функцією «стоп-кадра або покадрового пролистування» відеозапису;

- Застосування ресурсів Internet;

- Включення до складу мультимедіа-продукту ігрових компонентів [19, с.108].

Такі особливості мультимедійних технологій надають широкі можливості для різних аспектів навчання:

- залучення різних органів чуття для сприйняття інформації;
- наочного уявлення навчальної інформації, візуалізація якої у природних умовах викликає певні труднощі (відтворення складних реальних експериментів, дослідів, подій у реальному часі);
- фіксації обраної частини візуальної інформації для її подальшого детального вивчення «під лупою» (розгляд творів мистецтва);
- впливу на мотивацію молодших школярів, утримання уваги за рахунок сюжетної лінії відеофрагментів (яскравого уявлення об'єктів вивчення, наявності відомих мультиплікаційних героїв тощо);
- впливу на результативність навчання за рахунок надання школяру своєчасної та оперативної індивідуалізованої допомоги (виділення у візуальному зображенні «гарячих» місць, за допомогою яких здійснюється миттєве отримання довідкової інформації, мовні повідомлення тощо);
- активізація навчання шляхом використання різних форм заохочення (відповідного музичного супроводу, позитивних коментарів та схвальних жестів головних героїв програми) [18, с.12].

Такі мультимедійні технології можуть використовуватись на різних етапах навчання: повідомлення теми та мети уроку, актуалізації опорних знань, виклад основного матеріалу, узагальнення та застосування набутих знань на практиці. Враховуючи зміст навчальної програми початкової школи та психофізіологічні особливості молодших школярів, вважаємо, що застосування різноманітних мультимедійних продуктів є доцільним, таких як: мультимедійні презентації та тренажери, різноманітні електронні видання (навчально-наочні посібники, електронні хрестоматії, електронні енциклопедії, електронні атласи) та мультимедійні Інтернет-ресурси (віртуальна реальність, ігри).

Застосування мультимедійних засобів сприяє реалізації особистісно-орієнтованого підходу у навчанні, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію з урахуванням особливостей учнів. Навчання за допомогою гаджета дозволяє організувати самостійну роботу кожного учня. Відбір

навчальних програм залежить від навчального матеріалу та рівня підготовки учня. Робота з гаджетами сприяє підвищенню мотивації та інтересу до навчання.

Безперечно, гаджети дозволяють повністю усунути один із ключових факторів негативу – неуспіх, який виникає через непорозуміння матеріалу чи проблеми зі знаннями. Цей аспект ретельно враховано авторами багатьох мобільних навчальних програм.

Працюючи із застосунками, учні мають можливість вирішити завдання із використанням необхідної підтримки.

Уроки із застосуванням мультимедіа-галереї сприяють розвитку аналітичних навичок, викликають цікавість та сприяють кращому запам'ятовуванню послідовності фактів у пам'яті. Мультимедіа-галереї – зібрання зображень, які служать зоровою опорою і полегшують розуміння тексту, а також можуть бути використані в якості опори для роботи з прослуханим матеріалом. Зображення як орієнтир-підказка застосовуються залежно від виконуваних завдань [19, с.96]. При цільовій установці на слухання та подальше відтворення зображення мають позитивне значення.

Програвачі звукових файлів – програми, що працюють із цифровим звуком. Використання під час уроку музичних файлів допомагає зрозуміти матеріал, впливає на емоційну сферу учнів, цим забезпечуючи міцне і довгострокове запам'ятовування матеріалу. При комбінованому звукоглядному пред'явленні мовних повідомлень широко застосовуються формальні підказки: підкреслення, спеціальний шрифт, колір, схеми, картини, заголовки та інших. Кожен із цих орієнтирів має призначення. Сайт компанії Lucent Technologies, її підрозділи Bell Labs, дозволяє почути, як звучить будь-яка фраза будь-якою мовою. Тут розроблено синтезатор мови, який перетворює друкований текст на звук. Для школярів різного рівня підготовки можна використовувати оповідання в звукозаписі тривалістю звучання 1-2 хвилини.

Інтернет-програми – це окремі веб-сторінки, їх компоненти (меню, навігація), програми передачі даних, багатоканальні програми, чати. Використання під час уроку ресурсів мережі Інтернет дозволяє активізувати розумові здібності учнів, формувати стійку мотивацію, формувати стійкі навички аудіювання під час занять й у позаурочний час дома [11, с.241].

Модель навчання з використанням динамічних мультимедійних засобів полягає в тому, що в центрі навчання знаходиться учень, в основі навчальної діяльності лежить співпраця, а не суперництво, учні відіграють активну роль у процесі навчання, суть технології навчання з використання динамічних мультимедійних засобів – підтримка розвитку навичок самостійного навчання та комунікативної компетенції учнів. Динамічні мультимедійні засоби дозволяють повніше використовувати можливості зорових та зорово-слухових аналізаторів учнів. В результаті дані пізнавальні процеси стають більш осмисленими та глибокими. Використання засобів мультимедіа активізує і мнемічні процеси учнів, зокрема запам'ятовування. За допомогою комп'ютера відбувається автоматичне запам'ятовування активної лексики, вимови, граматичних конструкцій.

Підсумовуючи варто додати, що уроки з використанням динамічних мультимедійних технологій як форми контролю знань учнів, повторення та узагальнення вивченого матеріалу необхідні для зняття розумового навантаження під час освітнього процесу і є чи не єдиним способом його мотивації.

РОЗДІЛ 2. МЕТА, ЗМІСТ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

2.1. Методи та результати початкової діагностики рівня розвитку писемного мовлення молодших школярів

Під час проведення психодіагностичної роботи педагог має ставити собі за мету зробити відбір учнів рівень розвитку писемного мовлення яких нижчий за норму. Це проводиться з метою використання коригувальних технологій в експериментальній групі.

Для того, щоб провести цей відбір якісно, необхідно дотримуватися таких етапів:

1) проведення консультативної роботи з класними керівниками з метою збирання педагогічної інформації про учнів. Інформація заноситься у спеціально розроблені психолого-педагогічні карти особистості;

2) далі необхідно створити систему, за якою проводиться оцінка особливостей усного та письмового мовлення серед учнів других класів;

3) виходячи з дослідження, використовуючи спосіб відбору, розбити учнів на дві групи: контрольну та експериментальну.

Перед тим, як з учнями 2-х класів проводилася індивідуальна психодіагностична робота, було організовано консультативну роботу з усіма класними керівниками, метою якої було роз'яснення всіх компонентів майбутнього психодіагностичного дослідження. У ході консультативного етапу класним керівникам пропонувалося заповнити індивідуальні психолого-педагогічні карти особистості учнів. Заповнення даних карт насамперед необхідне для подальшого складання психолого-педагогічних паспортів класу, з метою детальнішого дослідження особистості учня, показників навчання, труднощі тощо. При заповненні класними керівниками

індивідуальних карток особистості учня були складені психолого-педагогічні паспорти класу:

Психолого-педагогічний паспорт 2 «А» класу Херсонського НВК № 56 2022-2023 навчальний рік

Загальні відомості:

П.І.Б. класного керівника: Жук Галина Олександрівна Клас: 2 «А»

Всього у класі учнів: 23

З них: дівчат 14, хлопчиків 9.

Таблиця 2.1.1. Карта здоров'я класу

Наявність уроджених чи хронічних захворювань.	34,4%
Фізичні дефекти (поганий зір, слабкий слух, малий ріст,	20,4%
Дефекти мови (погана вимова окремих звуків, заїкання тощо).	21,5%
Дефекти зору (дальнозоркість, короткозорість, астигматизм	8,6%
Схильні до частих простудних захворювань.	17,2%
Загальна оцінка стану здоров'я: здорові	27,2%

Таблиця 2.1.2. Особливості навчальної діяльності учнів

Успішність	висока	середня	низька	критична
	25,8%	21,5%	30,1%	21,5%
Ставлення до навчання	позитивне	нейтральне	байдуже	негативне
	38,7%	12,9%	25,8%	21,5%
Розвиток мовлення	Добре розвинене	Малий словниковий запас	Не вимовляє окремі звуки	Заїкається
	51,6%	34,4%	12,9%	4,3%
Розвиток мислення	Вміє аналізувати, систематизувати, доводити логічність своєї точки зору	Вміє висловити свою думку	Не вміє висловлювати свої думки	
	17,2%	34,4%	47,3%	

Таблиця 2.1.3. Взаємини учнів у класному колективі

Взаємовідносини з однокласниками	дружні	нейтральні	вибіркові	конфліктні	Уникають спілкування
	30,1%	25,8%	30,1%	4,3%	8,6%

Таблиця 2.1.4. Манера, стиль спілкування учня з оточуючими

Домінантний стиль (впевнений у собі, прагне нав'язати іншим свою думку, нелегко визнає свою неправоту, легко перебиває інших, але не дає перебити себе).	25,8%
Недомінантний стиль (сором'язливий, поступливий, легко визнає себе неправим, потребує заохочення).	77,4%
Екстраверт (постійно спрямований на спілкування, легко входить у контакт, цікавий, відкритий, повний уваги до оточуючих, часто залежить від думки більшості).	77,4%
Інтроверт (не схильний до контактів, замкнутий, у розмові небагатослівний, часто «занурений у себе», вважає за краще послухати, а не говорити).	25,8%

Психолого-педагогічний паспорт 2 «Б» класу

Загальні відомості:

П.І.Б. класного керівника: Михальова Ірина Вікторівна Клас: 2 «Б»

Всього у класі учнів: 27

З них: дівчат 14, хлопчиків 13.

Таблиця 2.1.5. Карта здоров'я класу

Наявність уроджених чи хронічних захворювань.	3,7%
Фізичні дефекти (поганий зір, слабкий слух, малий ріст, повнота)	11,1%
Дефекти мови (погана вимова окремих звуків, заїкання тощо).	14,8%
Дефекти зору (дальнозоркість, короткозорість, астигматизм)	3,7%
Схильні до частих простудних захворювань.	25,9%
Загальна оцінка стану здоров'я: здоровий	59,2%

Таблиця 2.1.6. Особливості навчальної діяльності учнів

Успішність	висока	середня	низька	критична
	11,1%	74%	11,1%	3,7%
Ставлення до навчання	позитивне	нейтральне	байдуже	негативне
	62,9%	22,2%	7,4%	3,7%
Розвиток мовлення	Вміє аналізувати, систематизувати, доводити логічність своєї точки зору	Вміє висловити свою думку	Не вміє висловлювати свої думки	Вміє аналізувати, систематизувати, доводити логічність своєї точки зору
	77,7%	7,4%	11,1%	3,7%

Таблиця 2.1.7. Манера, стиль спілкування учня з оточуючими

Домінантний стиль (впевнений у собі, прагне нав'язати іншим свою думку, нелегко визнає свою неправоту, легко перебиває інших, але не дає перебити себе).	29,6%
Недомінантний стиль (сором'язливий, поступливий, легко визнає себе неправим, потребує заохочення).	29,6%
Екстраверт (постійно спрямований на спілкування, легко входить у контакт, цікавий, відкритий, повний уваги до оточуючих, часто залежить від думки більшості).	18,5%
Інтроверт (не схильний до контактів, замкнутий, у розмові небагатослівний, часто «занурений у себе», вважає за краще слухати, а не говорити).	18,5%

Наступним етапом стало проведення індивідуальної психодіагностичної роботи з учнями 2 класу «А». Загальна вибірка складала 23 особи віком 8 років.

За мету психодіагностичної роботи виділяємо визначення рівня знань, умінь і навичок оволодіння індивідуально кожним учнем мовлення.

Діагностика проводиться у три етапи:

1 етап – початковий;

2 етап – проміжний;

3 етап – підсумковий.

Рівень знань, ступінь оволодіння вміннями мовлення може бути:

високий;

середній;

низький.

Під час проведення діагностики методом спостереження враховуються такі аспекти:

Серед показників, які враховуються під час проведення процедури діагностики успішності учнів у оволодінні писемним мовленням виділимо:

1. Загальний обсяг словникового запасу з пройдених на даний момент тем.

Цей показник оцінюється на кожному етапі діагностики. Завдання, що пропонуються, спрямовані на визначення обсягу словникового запасу учнів. Оцінку можна проводити письмово, усно, а також у формі гри. Наприклад, завдання може полягати у написанні (назві) більшої кількості слів із певної теми.

Низький рівень: невеликий словниковий запас, є труднощі при використанні слів у мовленні.

Середній рівень: достатній словниковий запас, є труднощі у деяких категоріях слів.

Високий рівень: великий словниковий запас, вільно володіє словами з вивчених тем.

2. Вміння використовувати словниковий запас для складання діалогу за певною моделлю.

Цей показник оцінюється на кожному етапі діагностики. Пропоновані завдання спрямовані визначення можливості складання діалогів по заданій моделі учнями. Оцінку можна проводити письмово (за картками), усно.

Картки містять як модель діалогу, так і слова, які потрібно використовувати для встановлення.

Низький рівень: дитині складно скласти діалог за заданою моделлю, допущені помилки при підстановці своїх фраз, неправильно побудовані лексичні конструкції.

Середній рівень: дитина розуміє як побудувати діалог за заданою моделлю, допускаючи при виконанні завдання не значні помилки при підстановці своїх фраз.

Високий рівень: завдання не викликає труднощів у дитини, вона легко справляється із підстановкою своїх фраз у модель.

3. Складання діалогу щодо заданої ситуації

Цей показник оцінюється на другому та третьому етапах діагностики. Пропоновані завдання спрямовані на перевірку здатності учня підтримувати бесіду, розуміти ситуацію та володіти нею. У межах вивченого матеріалу учням пропонується обговорити ситуацію, вказану на картці.

Це завдання проводиться з дітьми другого та третього року навчання. Для спрощення завдання на другому етапі додатково вказується список слів щодо цієї ситуації.

Низький рівень: дитина не може підтримати бесіду, відповідає не розгорнутими короткими відповідями, не може висловити свою думку

Середній рівень: дитина підтримує розмову, але постановка питання і відповіді на питання займають в неї багато часу.

Високий рівень: дитина може підтримати бесіду на будь-яку запропоновану тему, легко відповідає на складні питання, активно висловлює свою думку, користується лексико-граматичним матеріалом.

Таблиця 2.1.8. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення 2 «А»

Ім'я	Лексичний запас з вивчених тем	Складання діалогу за моделлю	Складання діалогу по заданій ситуації	Загальний
Аліна В.	низький	середній	середній	середній
Богдан М.	середній	середній	низький	середній
Ганна О.	низький	середній	середній	середній
Емілія К.	середній	середній	середній	середній
Дмитро Н.	середній	середній	низький	середній
Надія Р.	середній	середній	низький	середній
Марія П.	середній	низький	низький	низький
Варвара В.	середній	середній	середній	середній
Тимофій С.	середній	середній	середній	середній
Ганна С.	середній	середній	низький	середній
Данило З.	середній	середній	середній	середній
Айсель Д.	середній	середній	низький	середній
Павло З.	середній	високий	середній	середній
Злата Д.	середній	низький	середній	середній

Отже, отримуємо, що у 2 «А» класі 1% дітей з високим рівнем, 16 % дітей із низьким рівнем, 83 % - із середнім.

Діаграма 2.1.1. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення 2 «А»

Проведемо діагностику успішності оволодіння уміннями писемного мовлення учнів 2 «Б» класу

Таблиця 2.1.9. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення учнів 2 «Б»

Ім'я	Лексичний запас з вивчених тем	Складання діалогу за моделлю	Складання діалогу по заданій ситуації	Загальний
Марія М.	середній	низький	середній	середній
Владислав С.	низький	середній	середній	середній
Дар'я О.	середній	низький	середній	середній
Олег К.	середній	середній	середній	середній
Святослав В.	низький	середній	середній	середній
Валерія Р.	низький	середній	середній	середній
Варвара О.	низький	середній	низький	низький
Андрій П.	середній	середній	середній	середній
Ілля А.	середній	середній	середній	середній
Вероніка П.	низький	середній	середній	середній
Андрій П.	середній	середній	середній	середній
Дарина В.	низький	середній	середній	середній
Володимир В.	середній	середній	високий	середній
Павло Г.	середній	середній	низький	середній
Артем В.	середній	середній	високий	середній
Матвій Р.	середній	середній	низький	середній
Ярослав В.	середній	середній	середній	середній
Марія А.	низький	низький	середній	низький
Костянтин З.	низький	низький	середній	низький
Олександр Щ.	середній	середній	низький	середній
Михайло Я.	середній	середній	низький	середній

Підсумовуючи результати отримуємо, що у 2 «Б» класі 2 % дітей із високим рівнем, 17 % дітей із низьким рівнем, 81 % - із середнім.

Діаграма 2.1.2. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення 2 «Б»

Підсумковою роботою за навчальним планом після вивчення кожної теми є складання діалогів із заданих ситуацій. Зазначимо, що обсяг діалогу у підсумковому варіанті, його структура, наповненість лексичними одиницями повністю залежить від знань, умінь та навичок учня.

Якісне та ефективне використання писемного мовлення на початковому етапі неможливе, тому що потрібен розвиток даних навичок відповідно до принципів систематичності, послідовності.

Серед етапів навчання у підготовці до повного ефективного та якісного оволодіння письмовою мовою виділяють:

Навчання норм графіки;

Навчання правилам та нормам орфографії;

Навчання різновидів форм запису конструкцій (ключові речення, складання планів, запису основних ідей, виписування опорних слів);

Навчання написання різних письмових текстів (написання резюме, листів різного характеру та призначення, заповнення бланків, написання статей, рецензій на книги, фільми або виставки, написання різних оповідань по картинці, про події з особистого життя, написання інструкцій, репортажів та ін.)

Здатність добре писати це не якийсь містичний талант, доступний обмеженій кількості людей, а вміння, яке можна і потрібно опанувати. Існує 5 факторів, які впливають на написання будь-якої роботи. Це: можливість, привід для письма, мета, причина письма, тема, читач.

Учням може бути запропоновано створення творчого проекту після закінчення кожної теми. У такому разі в учнів неодмінно формуються навички письма, оскільки проект має містити опис різної інформації, підготовку матеріалу, різні методи дослідження, опис фактів тощо. При видачі таких завдань найкраще розділити учнів по парам чи групам. Можна запропонувати написання текстів у різних стилях та обсягах. Так в учнів формується вміння порівнювати і аналізувати різні тексти, вільно володіти різними стилями, використовувати як офіційний, і розмовний стиль при оформленні тексту. Також до завдань на розвиток письмової мови відносяться такі, як: складання оповідань за картинками, складання кросвордів на тему, написання власне творів. У школі діти в основному пишуть, щоб показати, що вони знають ту чи іншу суму слів з певної теми, вміють створювати тези та організовувати параграфи, щоб показати як вони вміють користуватися розділовими знаками та рівень володіння граматиною.

2.2. Використання мультимедійних технологій на уроках у початковій школі

У процесі навчання використання мультимедійних технологій має бути забезпечено низкою умов, що створюються як на рівні безпосередньо уроку, так і на рівні школи загалом.

Подамо нижче перелік таких умов:

- 1) правильний підбір та раціональне (оптимальне) розміщення у шкільному кабінеті обладнання, що використовується в процесі створення та демонстрації мультимедії;

- 2) контролю за гаджетами;
- 3) правильне зберігання інформації (електронні носії, пам'ять комп'ютера);
- 4) обов'язкова наявність у кабінеті каталогу мультимедійних презентацій з певної тематики, в якому визначено кількість слайдів та їх компоненти.

Зазначимо, що важливим правилом при проведенні уроків з використанням мультимедійних технологій є виконання гігієнічних норм для збереження здоров'я дітей.

Використання мультимедійних технологій у процесі навчання відповідно до специфіки проведення ділиться на кілька етапів:

- 1) підготовчий;
- 2) переддемонстраційний;
- 3) демонстраційний;
- 4) післядемонстраційний;
- 5) рефлексивний [12, с.65].

На підготовчому етапі відбувається відбір необхідного для презентації матеріалу, аналіз та безпосередньо створення мультимедійної презентації.

Демонстраційний етап націлений безпосередньо на презентацію нового матеріалу. Показ слайдів відбувається паралельно з розповіддю вчителя, ряд слайдів передбачають обговорення, виконання самостійних завдань, а саме:

- семантизація дієслова за допомогою мультимедійних засобів на основі ілюстративних рухів або дій анімованими картинками;
- семантизація прикметників шляхом демонстрації зображень різних предметів, що мають яскраво виражену якість (колір, розмір, форму, малюнок, візерунок);

- семантизація числівників з використанням мультимедійних картинок з різним числом предметів або самих предметів, а також годинника, календаря, таблиці, розкладу тощо;

- семантизація прислівників за допомогою різних мультимедійних покажчиків (годин - "рано" / "пізно"; географічної карти - "далеко" / "близько"; віртуального розташування в класній кімнаті - "справа" / "ліворуч" тощо) та картинок, відеофрагментів;

- семантизація займенників за участю учнів (особисті та присвійні), з використанням становища різних предметів у віртуальному приміщенні, відповідних картинок;

- введення прийменників з використанням співвіднесення предметів у віртуальному класі, спеціальних малюнків (статичних та анімованих), що супроводжуються спеціальними звуковими ефектами;

- введення вигуків за допомогою звукових файлів у різному форматі та мальованих ситуацій (коміксів);

- семантизація слів та словосполучень у контексті, якщо він підказує необхідне значення (за загальної мультимедійної підтримки);

- семантизація лінгвокраїнознавчих лексичних одиниць (реалій) за допомогою демонстрації відповідних автентичних зображень (фотографій, малюнків, карт тощо);

- семантизація синонімів та антонімів у системі з іншими, вже відомими словами та словосполученнями у відповідному мультимедійному супроводі.

Рефлексивний етап містить аналіз уроку та висновки вчителя про його результативність.

2.3. Вторинна діагностика рівня розвитку писемного мовлення молодших школярів

Надалі експериментальною групою вважатимемо 2 «А» клас, оскільки у цьому класі проводилася робота з використання мультимедійних засобів навчання для формування навичок писемного мовлення. Контрольною групою – 2 "Б" клас. В процесі експерименту нам необхідно було простежити зміни результатів, як за кожним критерієм, так і за окремими показниками. Результати, отримані в ході контрольного зрізу завершальному етапі експерименту, відображені в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення 2 «А» на контрольному етапі

Ім'я	Лексичний запас з вивчених тем	Складання діалогу за моделлю	Складання діалогу по заданій ситуації	Загальний
Аліна В	середній	середній	високий	високий
Богдан М.	високий	високий	середній	високий
Ганна О.	середній	високий	високий	високий
Емілія К.	високий	середній	високий	високий
Дмитро Н.	високий	високий	середній	високий
Надія Р.	високий	середній	високий	високий
Марія П.	середній	середній	середній	середній
Варвара В.	високий	високий	високий	високий
Тимофій С.	високий	високий	високий	високий
Варвара В.	високий	середній	високий	високий
Ганна С.	середній	високий	високий	високий
Данило З.	середній	середній	високий	високий
Айсель Д.	високий	високий	високий	високий
Павло З.	високий	високий	високий	високий
Злата Д.	середній	високий	високий	високий

Отже, отримуємо, що у 2 «А» класі 22% дітей із середнім рівнем, 78 % - із високим.

Діаграма 2.3.1. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення 2 «А» на контрольному етапі

Проведемо діагностику успішності оволодіння уміннями писемного мовлення в учнів 2 «Б» класу.

Таблиця 2.3.2. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемного мовлення учнів 2 «Б» класу

Ім'я	Лексичний запас з вивчених тем	Складання діалогу за моделлю	Складання діалогу по заданій ситуації	Загальний
Марія М.	середній	низький	середній	середній
Владислав С.	низький	середній	середній	середній
Дар'я О.	середній	низький	середній	середній
Олег К.	середній	середній	середній	середній
Святослав В.	низький	середній	середній	середній
Валерія Р.	середній	середній	середній	середній
Варвара О.	середній	середній	низький	середній
Андрій П.	середній	середній	середній	середній
Ілля А.	середній	середній	середній	середній
Вероніка П.	низький	середній	середній	середній
Андрій П.	середній	середній	середній	середній
Дарина В.	низький	середній	середній	середній
Володимир В.	високий	середній	високий	високий
Павло Г.	середній	середній	низький	середній
Артем В.	середній	середній	високий	середній
Матвій Р.	середній	середній	низький	середній

Ярослав В.	середній	середній	середній	середній
Марія А.	низький	низький	середній	низький
Костянтин В.	низький	середній	середній	середній
Олександр Щ.	середній	середній	низький	середній
Михайло Я.	середній	середній	низький	середній

Таким чином, отримуємо, що у 2 «Б» класі 7% дітей з низьким рівнем, 89% - із середнім та 4% з високим.

Діаграма 2.3.2. Діагностика успішності оволодіння уміннями писемним мовлення учнів 2 «Б» класу

Також ми провели діагностику з розвитку писемного мовлення, що включає складання оповідань по картинках, складання кросвордів на тему, написання власне творів.

За підсумками діагностики, ми отримали успішність оволодіння уміннями письмової мови у 2 «А» 34% середній рівень, 66% високий; у 2 «Б» - 14 % низький рівень і 83% середній і 3% високий.

Діаграма 2.3.3. Успішність оволодіння уміннями письмової мови у 2 «А»

Діаграма 2.3.4. Успішність оволодіння вміннями письмової мови у 2 «Б»

Аналіз результатів за показником міцності оволодіння вміннями дозволяє говорити про позитивну динаміку зростання кількості учнів із високим показником в учнів 2 «А».

Отже, у процесі експериментальної роботи нами було підтверджено, що реалізація запропонованої роботи сприяє ефективному розвитку

писемного мовлення в рамках використання мультимедійних технологій навчання у початковій школі. Це виявилось у підвищенні рівня в учнів показників успішності оволодіння письмовою мовою.

Основною метою психодіагностичної роботи є відбір учнів, які мають рівень розвитку письмового мовлення нижче норми, для корекційної роботи в експериментальній групі.

Перш ніж розпочати індивідуальну психодіагностичну роботу з учнями 2-х класів, було проведено консультаційну роботу з класними керівниками, роз'яснено цілі та завдання планованої роботи з учнями.

Далі було проведено індивідуальну психодіагностичну роботу з учнями 2 «А» класу. Загалом у дослідженні взяли участь 23 учні, віком 8 років.

Мета проведення діагностики – визначення рівня знань, умінь та навичок оволодіння письмовою мовою.

За підсумками діагностики, ми отримали успішність оволодіння вміннями писемного мовлення у 2 «А» 23% низький рівень, 77% середній та 2 «Б» - 19% низький рівень і 81% середній.

Ефективність використання мультимедійних технологій у процесі навчання багато в чому залежить від низки організаційно-технічних умов:

- 1) правильного підбору та раціонального розміщення в кабінеті обладнання для створення та демонстрації мультимедія;
- 2) забезпечення постійної готовності апаратури на роботу;
- 3) правильного розміщення та зберігання інформації (дискета, флеш-карта, пам'ять комп'ютера, місце зберігання, назва папки, застосунки).

Надалі експериментальною групою вважатимемо 2 «А» клас, оскільки у цьому класі проводилася робота з використання мультимедійних засобів навчання для формування навичок писемного мовлення (Додаток А, Додаток Б). Контрольною групою – 2 «Б» клас.

В процесі експерименту нам необхідно було простежити зміни результатів, як за кожним критерієм, так і за окремими показниками.

Аналіз результатів за показником міцності оволодіння вміннями

дозволяє говорити про позитивну динаміку зростання кількості учнів із високим показником у учнів 2 «А».

Отже, у процесі експериментальної роботи нами було підтверджено, що реалізація запропонованої роботи сприяє ефективному розвитку писемного мовлення в рамках використання мультимедійних засобів навчання у початковій школі. Це виявилось підвищення рівня в учнів показників успішності оволодіння письмовою мовою.

ВИСНОВКИ

Сучасний стан інформаційних ресурсів суспільства, темпи їх поповнення та оновлення призводять до перегляду як методологічних позицій, так і технологічних рішень. Гостро постає питання забезпечення організації освітнього процесу в умовах багаторазового збільшення обсягу навчальної інформації та обмеження бюджету часу без фізичних та психологічних навантажень учнів та вчителів (А.А. Алхазішвілі, Ш.А. Амонашвілі, Н.Д. Нікандров, П.І. Підкасистий та ін.).

У зв'язку з цим, у школі необхідно оптимізувати освітній процес з освоєння навичок, що забезпечують ефективне та якісне навчання спілкування дітей. Вирішити зазначену проблему, на наш погляд, можливо, застосовуючи технології інтенсивного навчання з початкової школи. Проте існуючі загальноосвітні програми навчання у школі неможливо сформувавши в учнів необхідні навички, бо кількість годинного навантаження на тиждень недостатня і матеріал, що вивчається, не дозволяє сформувавши вільне володіння мовою.

Виходячи з цього, перед школою поставлено нову мету: підготувати учнів до життя в мультинаціональному та мультикультурному суспільстві, за рахунок якісного оволодіння школярами досвіду спілкування. Таким чином, перед освітою постає першочергове завдання удосконалити процес навчання, що дозволяє учням освоїти їх на рівні компетенції.

На сьогоднішній момент, зміст та технології навчання у початковій школі поки що не зорієнтовані на інтенсифікацію та оволодіння мовою на рівні комунікативної компетенції. Тому необхідно змінити існуючий підхід в організації процесу навчання у початковій школі на основі розробки освітнього змісту та технологій.

Аналіз результатів за показником міцності оволодіння вміннями дозволяє говорити про позитивну динаміку зростання кількості учнів із високим показником у учнів 2 «А».

Таким чином, у процесі експериментальної роботи нами було підтверджено, що реалізація запропонованої роботи сприяє ефективному розвитку писемного мовлення в рамках використання мультимедійних засобів навчання в освітньому процесі у початковій школі. Це виявилось у підвищенні рівня в учнів показників успішності оволодіння письмовою мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берман І.М. Вправи на формування рецептивних граматичних навичок. *Нариси методики навчання читання*. За ред. І.М. Бермана. Київ: Вища школа, 2007. С. 89-91.
2. Берман І.М., Білоцерківська Н.Л. Сприйняття і переробка тексту лише на рівні речення. *Нариси методики навчання читання*. За ред. І.М. Бермана. Київ, 2007. С. 41-83.
3. Богуш А. М. Досвід розробки та застосування засобів мультимедіа у навчальному процесі початкової школи: методичний посібник. 2005. 136 с.
4. Богданова Д.А. Про деякі можливості використання сучасних розробок в інформаційно-комунікаційних технологіях освіти. *Учені записки*. 2015. № 1. С. 54-59.
5. Бухарова Ю.А. Формування соціального досвіду молодших школярів у процесі навчання Автореф. дис.. к. п. н. К. 2012. 19 с.
6. Бухбіндер В.А. Формування та розвиток лексичних умінь та навичок. *Нариси методики навчання читання*. За ред. І.М. Бермана. Київ, 2007. С. 120-125.
7. Використання мультимедійних технологій в основному та шкільній додатковій освіті: інформаційно-методичний збірник [упоряд. А. В. Кузнецов]. Вінниця: Регіональний центр оцінки якості освіти та інформ. технологій, 2011. 38 с.
8. Воробйова В.В. Вплив використання інформаційно-комунікаційних технологій у сучасній освіті на процес переходу до інформаційного суспільства. *Інформація та освіта: межі комунікацій*. 2013. № 5 (13). С. 62-65.
9. Губаренко Я.Л. Застосування нових інформаційних технологій в освіті. Інформаційні технології у фінансово-економічній сфері: минуле,

- сучасне, майбутнє. Міжнародна наукова конференція. 2013. С. 219-224.
10. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273с.
 11. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи: науково-методичний посібник / Ларіонова Н. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
 12. Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / Волощенко О., Козак О. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
 13. Клікушина Н. Ю. Використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі: навчальний посібник. К. М-во освіти та науки України. 2010. 83 с.
 14. Кулмуканова К.К. Практичний досвід з інформаційно-комунікативних технологій в освіті. *Міжнародний журнал експериментальної освіти*. 2016. № 4-2. С. 240-243.
 15. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі. Навчально-методичний посібник / І. П. Старагіна / За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 58 с.
 16. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навчально-методичний посібник / Бабко Т.М., Банах О.В., Вознюк А.В., Коломоєць Г.А., Кудрик Л.Г., Мельник О.М. К.: Видавничий дім "Освіта", 2020. 208 с.
 17. Нова українська школа: розвиток критичного мислення в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник. К: Видавничий дім "Освіта", 2020. 192 с.

18. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.
19. Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти» для педагогічних працівників / Фідкевич О.Л., Богданець-Білокаленко Н.І. Київ: Генеза, 2020. 96с.
20. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 192 с.
21. Осін А. В. Відкриті освітні модульні мультимедіа системи. Харків. 2010. 326 с.
22. Півненко Б.М. Розробка та гармонізація міжнародних та національних стандартів з інформаційних технологій в освіті. ІТ - Стандарт 2013. Збірник IV Міжнародної конференції. 2013. С. 35-47.
23. Підкопенко О.А. До питання про інформаційні технології у дистанційній освіті. Викладач як суб'єкт та об'єкт інформаційно-освітнього середовища вузу. ХЛІІІ науково-методична конференція викладачів, аспірантів та співробітників. За редакцією О.А. Корнілового. 2016. С. 278-282.
24. Решетнікова Н.В. Використання інформаційно-комунікативних технологій у сучасній освіті. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної заочної науково-практичної конференції: у 5 частинах. 2012. С. 121-122.
25. Савін А.Б. Застосування інформаційних технологій в освіті. *Актуальні проблеми науки та освіти: минуле, сучасне, майбутнє*. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної заочної науково-практичної конференції: у 7 частинах. 2012. С. 129-131.
26. Саленко А. Теорія застосування інформаційно-комунікаційних

- технологій в освіті. *Наука та Світ*. 2014. Т. 3. № 4 (8). С. 81-83.
27. Сараєва О.В. Вчитель у педагогічній системі В. О. Сухомлинського. *Науковий вісник МДУ. Педагогічні науки. Зб. наук. праць*. Вип 8. 2004. С. 104-108.
28. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
29. Уколов А. Інформаційні та медійні технології в освітньому процесі. Х. 2003. 32 с.
30. Федотова Д. Е. Мультимедійні технології: [до зб. в цілому] навчальний посібник. Львів. 2013. 130 с.
31. Формувальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи : навчально-методичний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене / автори-укладачі : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 83 с.
32. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу: методичний посібник / Прищепа О. Ю. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
33. Чабан О.В., Браун Ю.С. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках української мови в умовах дистанційної освіти // European scientific congress. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2023. Pp.360-363. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-scientific-congress-29-31-10-2023-madrid-ispaniya-arhiv/>
34. Чабан О.В., Кабельнікова Н.В. Формування лексико-граматичної компетентності молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення: трансформації у контексті реалізації концепції НУШ. *Інноваційна педагогіка*. Збірник наукових праць. 2021. №39. С.86-89.
35. Чабан О. В., Федоряка Є. В. Формування методичної компетентності вчителя початкової школи // Innovations and prospects of world science

- Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp. 348-353. URL: <https://sciconf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyainnovations-and-prospects-of-world-science-6-8-oktyabrya-2021-goda-vankuverkanada-arhiv/> .
36. Черкашин Н.В. Використання інформаційних технологій в освіті. *Учені записки*. 2014. № 2 (12). С. 72-77.
37. Шитова Т.Ф. Нові інформаційні технології в освіті. *Нові інформаційні технології в освіті: застосування технологій «ІС» в умовах модернізації економіки та освіти*. Збірник наукових праць 16-ї міжнародної науково-практичної конференції. 2016. С. 290-293.
38. Ярош Г. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення. Х.: Основа, 2015. 240 с.
39. Якименко С.І. Інтегрований навчально-виховний комплекс у початковій школі. Становлення шкіл нового типу: досвід, проблеми, перспективи: наук.-метод. зб. за матеріалами між регіон. наук.- практи. конф. Вип. 2. Миколаїв, 2015. С. 7-8.
40. Ящук С. Розвиток творчого потенціалу учнів у процесі проектно-технологічної діяльності. *Рідна школа*. 2014. №4. С. 4-7.

Тема: «Урок розвитку писемного мовлення. Опис предмета за малюнком і планом. Тема опису «Ромашка».

Мета:

- **навчальна:** навчити учнів описувати предмет за малюнком і планом; формувати вміння вибирати з тексту влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту (загадки);
- **розвивальна:** розвивати розвивати логіку мислення й мовлення, художню уяву; збагачувати словниковий запас;
- **виховна:** виховувати в школярів відчуття краси українського слова.

Обладнання: мультимедійна презентація

Тип уроку: урок засвоєння нових знань

Клас: 2

Місце проведення: zoom

Хід уроку

I. Організаційний момент

Всі на урок ми завітаєм,
До роботи приступаєм.
Щоб помилок уникати -
Треба мову добре знати.

II. Актуалізація опорних знань

Гра «Вилучи “зайву” літеру»

Вурлиця — вулиця,
зайєць — заєць,
килдим — килим,

меторо — метро,
дознака — ознака.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення теми уроку

— Сьогодні ми будемо вчитися складати й записувати текст-опис квіточки. Описувати можна все: природу, людину, тваринку. Чим яскравіше описаний предмет, тим краще його можна уявити. А що ми сьогодні будемо описувати, дізнаєтеся, відгадавши загадку.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Робота над загадкою

Я на сонце дуже схожа —
Золотиста, ніжна, гожа.
Я щоранку розквітаю,
Промінцями всіх вітаю.
Відгадати всім неважко,
Що за квітка я? *(Ромашка)*

— Які слова допомогли знайти відгадку?

— Доберіть із тексту загадки слова, які описують ромашку. Доповніть ними речення.

Ромашка ..., ..., ... *(золотиста, ніжна, гожа)*.

2. Робота за малюнком

- Розгляньте малюнки ромашки. Дайте відповіді на запитання
- Де росте ромашка? (*Ромашка росте у садочках та палісадниках, у парках та на городі, у лузі та на полі.*)
- Яке в неї стебло? (*Стебло в неї тонке, тендітне.*)
- Які в ромашки листочки? (*Листочки у ромашки зелені, довгасті.*)
- Які в неї пелюстки? (*Пелюстки білі та ніжні.*)
- Яка у квіточки серединка? (*Серединка золотиста.*)
- Що вам відомо про ромашку? (*Ромашка лікує людей від багатьох хвороб, годує солодким нектаром комах.*)

Відповідаючи на питання *який? яка? яке? які?*, ви описували предмет, розкривали його основні ознаки. Ви створили **ТЕКСТ-ОПИС**.

3. Письмове складання опису ромашки

- Під час написання тексту-опису пригадайте якою є ромашка.

План опису

1. Де росте ромашка?
 2. Яка виглядає ромашка?
 3. Що ще відомо про ромашку?
- Складіть речення та запишіть у робочий зошит.

Зразки описів ромашки

- У ромашки кругла серединка яскраво-жовтого кольору. Пелюстки біленькі та ніжні-ніжні. Ромашка, неначе маленьке сонечко, усміхається до всіх навкруги.

- Ромашка росте у садочках та палісадниках, у парках та на городі, у лузі та полі.

V. Самостійна робота

VI. Перевірка самостійної роботи

1. Самоперевірка

2. Читання зразка твору вчителем

Ромашка

У неї тоненьке стебельце, зелені листочки. У ромашки білі-білі пелюстки. Ця ніжна квіточка має золотисту, мов сонечко, серединку. Ромашка лікує людей від багатьох хвороб, годує солодким нектаром комах. Усі, хто дивиться на неї, не можуть відірвати очей від такої краси.

3. Читання творів учнями

6. Фізкультхвилинка

Косооке зайченятко —
 Довгі вушка, гарні лапки —
 Повернулось вправо, вліво,
 Головою покрутило.
 Пострибало, потягнулось,
 За морквинками нагнулось.
 І почало їх збирать —
 Один! Два! Три! Чотири! П'ять!
 Першу, другу — мамі й тату.
 Дві морквинки — сестрі й брату.
 На пеньочок тихо сіло,
 П'яту моркву смачно з'їло.

VII. Узагальнення й систематизація знань

Слухання й обговорення аудіозапису казки Г. Х. Андерсена «Ромашка»

<https://www.youtube.com/watch?v=qGq2PYxWNBw>

- Кого автор обрав головними героями свого твору?
- Чи подобалося ромашці її життя?
- Чому жайворонок із безлічі квітів обрав саме ромашку?
- Що затьмарило щастя ромашки?
- Як поставилися до щастя ромашки горді тюльпани і нарциси?
- Ми будемо пишатися ромашкою, запам'ятаємо все те хороше, що вона робила. Напевно, Андерсен хотів, щоб ромашка була прикладом для всіх. Щоб люди прагнули бути добрими, дбайливими, чуйними, а не такими, як синьйори квіти.

VIII. Підбиття підсумків. Рефлексія

- Чого навчилися на уроці?
- Чи було вам складно? Що виявилось складним?
- Що найбільше сподобалося?

Тема: «Допомога тваринам узимку. Складання розповіді за серією сюжетних малюнків та опорними словами».

Мета:

- **навчальна:** навчити учнів складати зв'язну розповідь за серією малюнків та опорними словами, правильно вживати в розповіді власні та загальні іменники;
- **розвивальна:** розвивати образне мислення, пам'ять, зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас;
- **виховна:** виховувати любов до природи, дбайливе ставлення до тварин і бажання їм допомогти.

Обладнання: презентаційна тека ілюстрацій про зиму, диких тварин і птахів, аудіозапис музики Антоніо Вівальді «Пори року. Зима. Січень», мультимедійна презентація на тему: «Тварини взимку».

Тип уроку: урок формування умінь і навичок.

Клас: 2

Місце проведення: zoom

Хід уроку

I. Організаційний момент

Холодно зараз в лісах і лугах,
Холодно зайчикам, лискам, птахам.
Затишно й тепло в класі у нас.
Доброго дня вам, вітаю я вас.

II. Актуалізація опорних знань учнів

1. Загадка.

— Відгадайте загадку.

Що за диво?
Все село

Білим пухом замело.

Дива зовсім тут нема —

Це прийшла до нас... *(зима)*.

— Ще вчора нам осінь на прощання махала золотим кленовим листочком і ронила холодним дощиком свої останні сльозинки. А вже сьогодні все навкруги покритось білою пухнастою ковдрою, яка на сонці переливається різнокольоровими діамантами. Могутні дуби одягли теплі кожухи, а тендітні берізки вбрались у пишні сукні наречених. Все таке захоплююче, неначе потрапляєш у чарівну казку.

2. Розгляд ілюстрацій, дитячих малюнків про зиму

— Діти, подивіться, як гарно взимку! *(Демонстрація ілюстрацій про зиму.)*

3. Аудіювання на тлі музики Антоніо Вівальді «Пори року. Зима. Січень»

А яка зима буває,	Хуга є і є завія
Скаже той, хто добре знає.	Сонце світить та не гріє.
Чи ж вона буває ніжна?	І його частіш немає -
Ні! Холодна й білосніжна	Хмара сонце закриває.
Так. Холодна, вітер віє,	Часом сніг летить лапатий,
І від снігу все біліє.	Бігти хочеться із хати,
В небі темна хмара висне,	Щоб зловити біле диво,

Іноді мороз аж тисне .	Бо повсюди так красиво!
Чудеса на склі малює,	Хоч носи у всіх червоні,
На річках мости будує,	Мокрі ноги та долоні.
Не прості, а льодяні,	Та додому йти пора...
Дуже гарні, мов скляні.	Шкода, йде весела гра.
Під ногами сніг рипить,	То ж зима буває різна:
Звір від холоду тремтить.	Біла, радісна і грізна.
Є хурделиця, природно,	І весела, і сумна,
Є метелиця холодна.	Як розплачеться вона.

4. Дискусія «Зима – це добре чи погано?»

— Якою буває зима?

— Зима це гарно: все кругом покрите білим пухнастим снігом, дерева стоять в інеї. Взимку весело можна грати в сніжки, спускатись на санках з гірки, ліпити снігову бабу. Але взимку дуже холодно, можна обморозити руки і ноги, а ще в цю пору року небезпечно, ожеледиця може спровокувати дорожньо-транспортну пригоду, а також травмування людей. А ще багатьом тваринкам дуже важко пережити зимовий період, деякі тварини гинуть через сильні морози.

(Після дискусії діти роблять висновки, що зима може бути не тільки гарною, чарівною, ніжною і мелодійною, вона може бути також злою, навіть жорстокою, і наша мета – допомогти тваринам пережити цей важкий час.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення теми уроку

1. Читання вірша вчителем

— Послухайте вірш І. Кравченко «Поспіши, дитино мила», уявіть змальовану в ньому картину. Які почуття у народжуються у ваших маленьких серцях? Якими ми повинні бути?

Поспіши, дитино мила,

А тут друга прилетіла,

Глянь ти навкруги:
 Все зима снігом покрила –
 І поля, й луги.
 Ні зігрітись у промінні,
 Ні знайти зерна,
 Ось лежить там на камінні
 Пташка нежива.

Жалібно квилить.
 Поможи, дитино мила,
 Сю зиму прожити.
 Обережно, о дитино,
 Стіл щодня змети -
 І кришки поперед хатку
 Пташці принеси.

2. Літературна хвилинка

— Прочитай вірш. Які слова заховані за малюнками?

Горобець

Сніг-сніжок із летить,
 Землю закриває.
 Змерз , цвірінчить,
 шукає.
 Та немає їх! Ців-цвірінь!
 А сніжок !
 Мерзну я голодний!
 Ців-цвірінь! Ців-цвірінь!
 Пожалій мене, дитино, крихту кинь!
 Бо надворі, на дорозі пропаду!
 Я і під снігом не знайду!

Горобець

Сніг-сніжок із **хмар** летить,
 Землю закриває.
 Змерз **горобчик**, цвірінчить,
Зернятка шукає.
 Та немає їх! Ців-цвірінь!
 А сніжок **холодний!**
 Мерзну я голодний!
 Ців-цвірінь! Ців-цвірінь!
 Пожалій мене, дитино, крихту кинь!
 Бо надворі, на дорозі пропаду!
 Я і **зернятка** під снігом не знайду! (слайд

3. Гра «Нагодуй пташку»

— Які пташки прилітають до годівниці: зимуючі чи перелітні? (*зимуючі*)

— Я називатиму птахів, якщо птах зимуючий, плескайте в долоні.

Соловейко, дятел, горобець, синичка, лелека, стриж, сойка, снігур,
 ластівка сорока...

— Ми сьогодні будемо складати розповідь за серією сюжетних малюнків і опорними словами на тему «Допомога тваринам взимку».

4. Аудіювання

— Послухайте текст, який допоможе вам написати власну розповідь на дану тему.

Сніг ішов цілу ніч. На ранок засяяло сонце, заіскрилися сніжинки на деревах, кущах, під ногами. Діти зібралися біля школи.

— А в лісі пташкам нелегко, - сказала Маринка. – Не добути пташкам корму.

— Зателефонуємо Петру Івановичу, він щось порадить. – запропонував Іванко.

— Настав час допомогти тваринам, урятувати пташок від голодної смерті, – сказав Петро Іванович – Мабуть, і на озері лебедям важко, адже вода замерзла.

Набрали діти хто що зміг: Семенко – кукурудзи для лебедів, Назар насіння соняшнику, пшенички для пташок. Катруся навіть шматочок сала прихопила – синички його люблять. Єгер Петро Іванович поїхав у ліс і дав кабанам величезних гарбузів, цукрових буряків і жолудів. Потім дозволив хлопцям наносити сіна для лосів. Дівчатка насипали в годівничку насіннячка для пташок. Усі дружно пішли на озеро. Вода на озері замерзла й залишилася маленька ополонка, на якій плавали перелякані лебеді. На березі діти насипали багато зерна. Ох і зраділи білосніжні птахи.

— Велику роботу ми з вами зробили! Молодці, дякую за допомогу, - сказав єгер Петро Іванович.

— Що вирішили діти?

— Яких кормів і кому набрали діти?

Фізкультхвилинка

Три горобчики літали,

Хутко крильцями махали.

З вами ми швиденько встали –
 Теж горобчиками станем.
 Раз, два, три, чотири, п'ять,
 Нумо ручками махатъ!
 Помахали, помахали
 І бадьорішими стали.
 Робим вправи залюбки,
 Будем сильні, діточки!

5. Розповідь про допомогу тваринам взимку

На допомогу тваринам приходять лісники і діти. Ціле літо вони запасали корм: сушили сіно, збирали жолуді, заготовляли висівки з зернових культур.
 — Як ми можемо їм зараз можемо їм допомогти? Розкажіть.

6. Робота із малюнками.

— Розгляньте малюнки.

— За змістом кожного малюнка складіть речення. Використовуйте слова з довідки:

Кабани, лісник, кукурудза, сіно, лосі, годівничка, насіння, Оленка, Катруся, Іванко, Тарасик, лебідь
 Білан, Петро Іванович, Семен, Назар, озеро, зимують, підгодовують, синички, снігурі, зерно.

7. Добір заголовка

- Як би ми назвали текст?

Виберіть серед запропонованих найвлучніший.

Як зимують тварини

Допомога тваринам взимку

Зима в лісі

V. Усне складання розповіді за серією малюнків та опорними словами

VI. Самостійна робота

VII. Перевірка самостійної роботи

3. Самоперевірка

4. Читання зразка твору вчителем

Допомога тваринам взимку

Настала зима. Важко в цю пору диким тваринам. Своїм підопічним допомагають лісники. На допомогу їм приходять діти. Разом з лісником Петром Івановичем вони насипали кукурудзи, висівок і жолудів кабанам. Іванко і Тарасик роздали сіно лосям. Оленка і Катруся насипали в годівничку для птахів насіння. На лісовому озері зимує лебідь Білан. Його підгодовують Семен і Назар.

Нестрашна люта зима лісовим мешканцям.

3. Читання творів учнями

4. Корекція й доопрацювання творів

VIII. Підсумок уроку

Інтерактивна вправа «Мікрофон»

- Що вчилися робити на сьогоднішньому уроці?
- Що нового дізналися про тварин?
- Як ми можемо допомогти тваринам пережити люту зиму?
- Оцініть свою роботу. Покажіть реакцією на відео.

